

Мега төслүүдийн салбар хоорондын зохицуулалтын асуудлууд

Эдийн засгийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний
хурал

Ч.Хашчулуун, МУИС, ЭЗТ, Төв Банк, Мөнгөний

Бодлогын зөвлөл

2018.09.27

Мегатөслийн тухай ойлголт

- 1 тэрбум доллараас дээш хөрөнгө оруулалттай
- Салбар хоорондын зохицуулалтын шаардлагатай
- 30-50 жилийн төслийн хэрэгжилтийн болон ашиглалтын хугацаатай
- 2-5 жилийн барих хугацаатай
- Маш олон төрлийн нөлөөтэй
- Оролцогч талуудын сонирхолууд зөрчилтэй
- Эх үүсвэр: Institutional Challenges and Solutions for Global Megaprojects¹, Raymond E. Levitt² and W. Richard Scott

Мегатөслийн тухай ойлголт

- Хоорондоо холбоотой, маш олон төрлийн дэд төслүүдийн, холбогдох үйл ажиллагаануудын нэгтгэл
- Эдийн засаг, нийгмийн, байгалийн маш том нөлөөлөлтэй ажиллагаа

Мегатөслүүдийн ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОНЦЛОГ

- Техникийн зохицуулалтын асуудлууд
 - Техникийн зохицуулалтын хувьд хууль, дүрэм, институцийн зохицуулалт
- Улс төрийн зохицуулалтын асуудлууд
 - Нийгмийн лиценз (зөвшөөрөл) social license гэдэг ойлголт буюу нийтээрээ хүлээн зөвшөөрөх асуудал

Мегатөслүүдийн өөрчлөлт

- 20р зуунд хөгжиж байгаа орнуудад мегатөслүүдийн зохицуулалт, удирдлага, санхүүжилтийг Дэлхийн Банк зэрэг томоохон байгууллагууд манлайлан хэрэгжүүлж байсан
- Гэвч өнөөгийн санхүү, эдийн засгийн нөхцөлд ДБ эсвэл АХБ дангаараа томоохон төслийг авч явах боломж хомс болж,
- Санхүүжилтийн асуудал нэн тэргүүнд тавигдаж, маш олон талуудын оролцоо шаардлагатай болсон
- Төслийн хэрэгжүүлэлт мөн аливаа нийгмийн соёл, түүхийн онцлогтой тулгарч төрөл бүрийн ТББ хамтрах эсвэл тэмцэх орчинд хэрэгждэг болж байна

Мөгатөслийн институцийн орчин

- Мөгатөслийг хэрэгжүүлэхэд эд анги, үйлчилгээний хувьд оролцох талуудын “орон нутгийн харилцааны” түвшнээр ялгаж болно
- Ерөнхий нийлүүлэгч тухайн орон нутагтай хамгийн их холбоотой байдаг
- Төрөлжсөн нийлүүлэгч нар орон нутагтай хамгийн сул холбоотой байдаг

Мегатөслийг амжилттай хэрэгжүүлэх алхмууд

- 1. Орон нутгийн дэмжлэгийг авах тохиролцоог хийх (орон нутгийн ханган нийлүүлэлт, ажил эрхлэлтийн баталгаа, тэтгэврийн сангуудын зохицуулалт)
- ДБ зэрэг олон улсын байгууллагыг төслийг зохицуулагч, баталгаа гаргагч зэргээр оролцуулах
- Ханган нийлүүлэгч нартай хамтран нэг томоохон компани шиг болж ажиллах, тэдний сонирхлыг уялдуулах
- (Integrated Project Delivery (IPD) гэрээний төрөл: төсөлд оролцож бүх талууд тус гэрээнд улдаар гарын үсэг зурдаг - integrated form of agreement (IFOA)

НИЙГМИЙН МЕНЕЖМЕНТ

- collective identities буюу төслийг хэрэгжүүлэх нэгдмэл сэтгэлгээтэй болох арга
- Төслийг томоор авч үзэх, томоор сэтгэх
- Төслийн төлөвлөлтийн шатанд өргөнөөр талуудын оролцоог хангах, харилцан амлалтуудыг хийх (заавал гэрээгээр зохицуулахгүйгээр)

Томоохон амжилттай төслүүдийн туршлагаас 3 түлхүүр хүчин зүйлийг:

- Төслийн эхний шатуудад талуудын оролцоог хангах
- Эцсийн шийдвэр гаргалтын зарчмууд, шалгууруудыг сайтар тайлбарлах
- Эхнээс зөв хүлээлтийг бий болгох

МОНГОЛ УЛСЫН ХУВЬД

- 2010 оноос анхны мега төсөл болох ОТ хэрэгжилт эхэлсэн, түүнээс хойш амжилттай хэрэгжсэн томоохон төсөл шинэ нисэхийг эс тооцвол бараг байхгүй (компанийн хүрээнд томоохон төслүүд байсан)
- Мянганы замын төслийн амжилттай харьцуулахад, МЗ төсөл маш олон дэд төсөлд хуваагдсан байсан
- Монголоос улс төрийн хувьд илүү тогтвортой, хөгжилтэй орнуудад ч хэрэгжүүлэхэд төвөгтэй
- Монголын улс төрийн тогтолцооны онцлог урт төслүүдийг хэрэгжүүлэх циклтай харш

Томоохон төслүүдийг хэрэгжүүлэхэд анхаарах зүйлс

- Төлөвлөлт: оролцоо эртнээс хангах
- Шийдвэр гаргалтын зарчим ойлголттой байх
- Талуудын сонирхлыг аль болохоор уялдуулах
- Шаардлагатай бол мегатөслийг салгаж жижиг хэсгүүдээр хэрэгжүүлэх, ингэхдээ том зорилтуудтай байнга уялдуулах
- Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалтай богино, дунд хугацааны хөтөлбөр, ажлуудыг байнга уялдуулах (ө х аливаа дунд хугацааны хэрэгжилт том зорилт руу ойртуулах маягаар хийх)
- Хуулинд томоохон төслийн хэрэгжилтийн эрх зүйн орчинг тодорхой болгох